

GEMERTS DIALECT .

Rijmpjes en zegswijzen, waaronder humoristische.

Na mijn artikel over dit onderwerp in Gemerts Heem, No. 31, zomer 1968, hebt U van de hand van mijn broer, P.H. Vos, een paar opstellen kunnen lezen over "De Wijnboom (laan)", een Gemerts toponiem (No. 33, winter 1968) en over "Het Koningszeer", de naam van een ziekte (No. 34, lente 1969). Hierin werden pogingen gedaan de betekenis en de herkomst van deze woorden te achterhalen. De Eerw. Heer M.H.J. Pennings corrigeerde in No. 33, winter 1968/ '69 enkele fouten, voorkomende in "Gimmerts Alfabet", een lijst van bijna 100 Gemertse woorden, gepubliceerd in "Den Drumknaauwer", de Gemertse carnavalskrant van 1969. U ziet het, ons interessante dialect blijft in de belangstelling.

Mag ik de lezers van Gemerts Heem nog eens uitnodigen afschriften van eigen aantekeningen door te geven aan de redactie? Het is mij bekend, dat er in onze kring enkele mensen zijn, die een verzameling woorden en uitdrukkingen hebben aangelegd, maar die er tot op heden riet toe gekomen zijn deze te publiceren in Gemerts Heem. Hier volgen dan weer enkele grepen uit onze nog steeds groeiende verzameling. Ik heb mijn best gedaan de klanken van het "Gimmers" in ons gewone alfabet weer te geven. Ik ben me ervan bewust hierin slechts ten deele geslaagd te zijn.

In Gemert kan iemand, die zijn gastheer uitgebreid verslag heeft gedaan over zijn moeilijke levensproblemen bij het afscheid - overigens niet onvriendelijk - te horen krijgen:

"Afain, klôt-'er mar mê hen!" (Gehoord en genoteerd op 26-2-1967).

2. Als iemand onzin zit te verkondigen, kan hem worden toegevoegd:

"Ge saauwelt!" -of-

"Och jonge, ge het gên vel vêûr oew gat! (1-1-1967)

3. Van een vrouw, die veel snoept, zegt men:

Dè-z-'n echte vaeg". (1-1-1967).

4. Toen men het op een fabriek weer erg druk had gehad, hoorde ik daarvan zeggen:

"Ze han 't wêr zêû druk az-de paan mê vastelaevent"
(30-10-1966).

5. Van iemand die erg dronken was:

"Hai waar zêû zat az-'n pinneke". (1-1-1967).

6. Van een vrouw, die vond dat bij het krijgen van kinderen, de man er nogal gemakkelijk vanaf komt, hoorde ik:

"'n Kientje?

De mens (= de man) krieg-'t,

en de vròduw kruch-'t". (30-10-1967).

Van Dale Groot Woordenboek der Nederlandse Taal, s.v.kruchen: (onoverg.Zuidned): 1) droog of hard kuchen, 2) steunen, klagen.

In de Gemertse uitdrukking hierboven is het woord "kruchen" overgankelijk gebruikt.

7. Iemand kan of wil niet zeggen wanneer hij terug zal zijn:

A: "Wannaer kòdmde wêr truch (=terug)?

B: "Tusse naw en dan". (1-1-1967).

8. Bij een twistgesprek kan de ene partij radeloos uitroepen:

"Win 't mar en wis mar twae!" (1-1-1967).

Wat het onderstreepte gedeelte precies betekent of waar het vandaan komt, weet ik niet. 't Wordt meestal gezegd van eigenwijze kinderen.

9. Kinderen kunnen blijven vragen waarom de bananen krom zijn:

A: "Wêûrum?"

B: "Um d'n drum,
m'n neus noo,

dè oew gat nie dole zò!" (26-11-1966).

10. Een variatie hierop is:

A: "Wêûrum?"

B: "Wêûrum?" 'n Druike d'rum!" (druike =draadje).
(26-11-1966).

11. Van iets dat 'n wrange smaak heeft, zegt men:

"'t is zêû wrang az-n kwaipaer". (1-1-1967).

Van Dale, s.v.Kwee(peer), een hier gekweekte, appelachtige boom en zijn gele, welriekende schijnvrucht, die appel- of peervrucht is (Cydonia vul-

garis) en alleen geconfijt gegeten wordt.
Volgens mijn zegsman is 't 'n wilde Pereboom, waarop
"goede"peren geënt werden. Of dit waar is, weet ik niet.
Gaarne inlichtingen.

12. Weet U dat we in het Gemerts een eigen woord hebben
voor het Ned."proesten"=ingehouden lachen? Hier is
het:

"Skiertse". (21-2-1967).

13. Als iemand iets vertelt dat maar half geloofd wordt:
"Jao, jao, gai kaant-' wete,
gai laest de krant en d-n hantvaeger! (25-12-1966).

14. Op een doodgewone vraag kan men een raar antwoord
krijgen:

A: "Eènde gai d'n dieje?"

B: "Ie? Die rens mê ne zok ân z'n keen (=kin)".

Hier wordt soms aan toegevoegd: "Mê z-nen hartstêne kop
um kietelkèikes te kappe". (25-12-1966).

15. Een lid van het gezin, dat wat laat thuiskomt, kan
door een van zijn familieleden aldus voorgesteld
worden aan het bezoek:

"D-r hedde dien andere van ons

mê z'n verlakte baen,

z'n zokke ân z'n keen,

'n sigaor onder z'nen èèrm

en de perreplu in z'ne mont!" (25-12-1966).

16. Tegen iemand die zit te plagen:

"Faw op, kwidam!" (kwidam = kwibus). Van Dale, s.v.
quidam (kwidam) (Lat.), m.(-s), zonderling individu,
snuiter.

17. Van iemand die te langzaam, te bedachtzaam, te se-
cuur is en ook zo spreekt, zegt men:

"dè-z-'ne zekere!" (30-10-1966).

18. Van iemand die denkt dat hij 't goed getroffen
heeft, zegt men spottend en kritisch:

"Dan bèende behaauwe az-'ne zeikwöorm zonder kont."

(zeikwöorm=mier). (13-11-1966).

Dat is het weer voor deze keer, geachte lezer. Leg het
oor ook eens te luisteren!

W.J.Vos.

Aartshertogenlaan 317.

's-Hertogenbosch.